

ST.—NO. 1947.

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1947, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23, ILL., 3. JANUARJA (January 3), 1945.

Published Weekly at 2301 S. Lawndale Ave.

LETO—VOL. XL.



KOLABORATORJEM V FRANCIJI gre pod de Gaulleom jako slabo. Mnogo jih je že bilo obojenih v smrt. Gornja slika predstavlja enega izmed njih ravno v momentu, ko so bili oddani vanj usodni strelji.

Sloga združenih dežel zidana na peščenih tleh

ANGLJA SVOJO STARO IMPERIALISTICO POLITIKO ZELO NEVARNO IGRA. — STRELI V ATENAH. — USILJEVANJE MONARHIZMA NI DEMOKRACIJI NIKAKRSNA USLUGA

Winston Churchill se je iz vojna Grkov z Veliko Britanijo Aten vrnil v London. Ko je šel Churchil sam je upornike, v namenu, da porazi takozvane grške levičarje in jim kralja nazaj, je veliko rikial. Ne samo bodočnost Anglike, ampak tudi svoje življene.

Kralj "žrtvovan"

Ko je uvidel, da Grki nočejo nazaj pod fašizem, čeprav bi bil pod angleško protekcijo, se je udal saj toliko, da naj bi kralj še ostal, namreč na papirju, toda vladal pa naj bi v njegovem imenu regent. Ko je Churchill v Atenah tako meščaril, so mu baje švigači kroglice mimo uše. In v odvodnem kanalu pred hotelom, ki je zbirališče veljakov Velike Britanije, pa so baje našli kar celo skladnico dinamita. Baje so ga zarotniki tja naložili v namenu pognati Churchillia z vso njegovo družbo v zrak. Strelivo pa so pazni angleški agenti pravočasno odkrili. Da-lj je bilo tja res položeno v namenu ubiti Churchillia, vedo le špioni in zarotniki na eni kot na drugis trani. Če je res kdo strejal vanj, teka tudi ni nihče izpovedal. Znano je le, da so v času Churchillovega obiska močno streljali obe strani in pa da je Churchill upornim Grkom izjavil, da ako orožja ne odlože, jih bo k temu primorala angleška sila.

Kaj je vloga Rusije v tej igri?

Grški narod kralja noče nazaj. O tem ni dvoma. Niti noče fašizma, pa bilo s kraljem ali brez kralja. Grke so po prejšnji vojni dovolj onegavili, z ene strani Mussolini in Hitler, z druge Angleži in Francozi. Sedaj bi radi, da se njim pusti imeti besedo, da si svojo hišo sami urede, po svojem okusu. Ampak tisti, ki so to pravico zahtevali, angleškim torijem niso po volji. Tako so se pričeli na Grškem boji, ki jim eni pravijo civilna vojna, a v resnici je to

Vojna, ki je bila z zavezniške strani predstavljena za borbo proti fašizmu, prehaja v zelo dvoumne toke

Ko stopamo v leto 1945, vidimo: Vsi preroki so se motili. In se motijo znova sedaj, ko nam prerokejo, da bodo vojno skončali v poletju, ali morda šele v jeseni, ali mogoče komaj naslednje leto.

Ampak vojna bo nekoga dne prav gotovo skončana, kot je bila še vsaka doslej. A kaj potem?

Ali si bomo ustvarili kakšno mednarodno organizacijo, ki bo kaj boljšega kot je bila liga narodov? Ali nam besedilo, ki ga je objavila konferenca v Dumberton Oaks, aka se je še kdo spominja, obeta kaj boljšega, kot pa smo dobili po versailleski konferenci?

Ko gledamo v Grčijo in vidimo, da se tam demokratična Anglija pretepa s tistimi Grki, ki so se prej borili z Nemci, nam ni dobro. Čemu naj vnanja država, ki Grčiji ni mogla pomagati v njeni najhujši stiski, sedaj n i narekuje, da če že kralja nikakor ne marja, pa naj regentstvo prizna.

Govori se o sferah vpliva. Na svetu so take stvari in bodo, dokler bomo imeli imperializem. V Proletarju na tem mestu je bilo takrat, ko je Moskva sporocila, da je kominterne konec, rečeno, da lahko urodniki komunistično internacionalno stokrat prekličejo — vzroki za revolucije s tem ne bodo odpravljeni. Kajti vzroki se ne ozirajo na kak "Tehran", ki je bil — očividno, velik polom.

Morda je Churchill to ugotovil na svojem obisku v Aterah. Če ni, je to slabo zanj. A še veliko slabše za Anglio.

Ko smo šli v vojno, prisiljeno ali neprisiljeno — to ni vprašanje v tem članku — smo rekli, dobro, planimo vjanjo, toda pogorno, da je to zares vojna proti fašizmu, ne pa spet stara igra starih kapitalistov za stare sisteme.

Kot se zdi, hočejo, da ostane spet vse po starem. Imperializem še prevladuje in v našem državnem oddelku pa taki ljudje, ki jim je "private enterprise" poglaviti zakon.

Sewell Avery hoče biti močnejši kot pa je zvezna vlada in vojni delavski odbor

Noben industrialni magnat ne dela vojnemu delavskemu odboru (WLB) večjih pregavic kot jih ji povzroči Sewell Avery, ki gospoduje Montgomery Ward kompaniji. Ta družba je drugi največji "mail order house" v tej deželi. Uposluje tisoče delavcev v raznih državah, največ v Chicagu. Delaveci v njenih obratih so se organizirali, izvovali so si glasovanje o vprašanju, dali naj jih v odnosnjih z delodajalcem unija zastopa, zmagali so, a vse ni nič pomagalo. Sewell Avery je odločno za uničenje unije in na odloke vojnega delavskega odbora, v katerem pa delavci nimajo večine, se poživiga.

Ko je storil prvi, so delavci v Chicagu v prodajalnah in tovarnah omenjene družbe zastavili in nato jih je prevzela vlada, kot se je to dogodilo v slučaju stavke premogarjev in v par drugih slučajih, skoraj v

In to je tisto, kar označuje, kako nesložni so takozvani združeni narodi in na kako mehkih tleh so si zapisali svoje zaveze in pogodbe.

(Nadaljevanje na 4. strani)

kaj je narobe z ameriško tobačno industrijo? Čemu iznenada pomanjkanje cigaret in cigar? Zakaj stane paket ameriških cigaret v Franciji \$2, namesto toliko, kot jih je od vlasti določena "dostropna" cena?

Nekaj je v tem nekje narobe in kot je običaj, je kongres uvedel preiskavo, kakor jo je proti alkoholni industriji, ko je kar tako, kakor sedaj tobacna industrija, bila mahoma brez žganja, a se ga je na čremnem trgu in pod roko vendarle dobilo kar pod roko vendarle dobilo kar je plačal zahtevane cene.

V preiskavah likernih obratov se je dognalo, da je pomanjkanje žgane pijace bilo umetno ustvarjeno in da so si s tem ra-

ketirstvom velike družbe in pa razpečevalci, pa tudi manjši trgovci z žganjem, "zaslužili" ogromne dobičke. Ko je to raketirstvo postal že od muh, in je vladu dovolila, da smejo distilerije spet kuhati žganje za domačo porabo, namesto v vojne svrhe, je bilo žganje na trgu spet kar preko noči kolikor ga je kdo hotel.

Nato se je pojavilo umetno pomanjkanje tobaka. V zaslisanju pred senatom so si predstavniki velikih tobacnih družb umili roke, češ, da oni niso kriči, če je nastalo pomanjkanje tobaka in ako se odira naše vojake v Evropi, ki morajo plačevati sedaj za en paket cigaret več kot prej za cel karton. Se-

nastna komisija je ob enem dobgala, da se sedaj producira več tobaka ko kdaj prej, a tudi zahteve zanj so večje. Tobačni magnati se vrh tega izgovarja, da jim manjka delavcev in pa da je v zadnjem krizi vsled vladnih subvencij bilo pridelanega manj tobaka, kot pa bi bilo potrebno za zadostitev sedanjemu "obačenemu trgu".

Pridelovalci tobaka pa zvrčajo krivdo na tobacne družbe, češ, da odvijšnega pridelka niso hotele kupiti in tako so se v vojnem času znašle brez zaloge tobaka, ki bi ga lahko imeli. Ker v tej deželi sedaj vse kadi — moški, ženske in otroci (sa) tako je bilo zatrjevano v zaslisanjih pred senatno komisijo, je

Minulo leto bilo že tev za vojne dobičkarje

Še nikdar v zgodovini niso bili dobički korporacij višji kot v minulem letu in tudi takozvani narodni dohodek (national income) je bil višji ko kdaj prej.

Dočim je bilo v marsikakem obratu v drugi polovici minulega leta že veliko delavcev odslavljenih, so dobički kompanij v splošnem veliko večji, kot pa so bili leta 1943. Sploh je čudno, čemu jih kongres dopušča v tolikšni meri, posebno, ker je predsednik Roosevelt v začetku vojne poudaril, da ta krvavi konflikt ne bo sezona za milijonarje, kakor je bila prejšnja vojna. A dogodilo se je, da žanje korporacije od vojnih narocišči še veliko večje profite, kot pa so jih pod Wilsonom.

Jeklarske korporacije n. pr. so imele leta 1943 na podlagi tajnega poročila urada za določanje cen (OPA) 370 odstotkov večje dobičke kakor leto prej, in to po odbitju vseh davkov. V minulem letu so še bolj narasli.

Ker je kongres trutjanskim družbam povsem naklonjen, jim je bovoči nakupičiti si velik del dobička za rezervni kapital brez obdavčenja, da ga bodo imeli na razpolago po vojni, in če jim te rezerve ne bi zadostovali, se jih bo del plačanega davka povrnilo.

"Free enterprise" ima torej sedaj zlate čase, čeprav se dobičkov ne izplačuje več v zlatu.

De Gaulle pamečen državnik

General de Gaulle je mestnim občinam v Franciji naročil, da naj ne imenujejo ulic in cest z njegovim imenom. Ta razvajanje je tudi v Ameriki tolikšna, da čim postane kdo župan, ali predsednik, ali governer, že imenujejo ulice po njemu. De Gaulle je mnenja, da se s takimi spremembami uličnih napisov povzroča občinam le stroške, časti pa nikomur ne dajejo.

V Italiji bi radi volitve

Vse glavne protifašistične stranke v Italiji žele, da bi se volitve v novi italijanski parlament že letos razpisalo. Sedaj nobena ne ve, koliko ima pričaščev in koliko med ljudstvom velja njen program.

Japonske izgube na Filipinih

V 68 dneh ameriške invazije na filipinski otok Leyte je bilo 112,728 japonskih vojakov ubitih.

Bo vojne konec in vojnega delavskega urada nič več ne bo. Takrat ne bo samo eden Sewell Avery, ampak cela armada industrialnih magnatov, ki bodo udarjali po uniji še vse bolj arogantno kakor sedaj on.

nastalo tu in tam pomanjkanje tobacnih izdelkov, raketirji se se tega poslužili in nastala je "tobačna kriza". Nekega dne pa bo izginila preko noči, ko je "likerna kriza".

Senat preiskuje tudi druge stvari, n. pr. ladjevdelnice, ki vladu odpirajo, da kaj! Preiskuje tudi korporacije, ki kontrolirajo radio postaje in ustvarjajo monopol nad 'o za sedanjem dobo najvažnejšo komunikacijsko ustanovo. V vsakem slučaju komisija dožene, da se vrste nepovstavnosti in to je prav zaprav edin rezultat. Edina korist od teh preiskav je, ker nekaj od njih je pride v javnost in so ljudje poučeni, kaj se godi. Ampak to bi menda vedeli tudi če ne bi bilo preiskav.

Prvi mednarodni delavski zbor v vojnem času

POGAJANJA ZA OBNOVITEV SOCIALISTIČNE INTERNACIONALE.—STARA MEDNARODNA ZVEZA STROKOVNIH UNIJ POTREBUJE PLAZME.—AFL V ZELO NEVARNI POLITIKI

Stare internacionale konec

Ta korak angleških unij pomeni, da so storili dosedanja mednarodni delavski internacionali konec in da so se zavzeli za ustanovitev nove, v kateri naj bi bili tudi delavci iz Sovjetske unije smatrani za ljudi in pa unije CIO naj dobe svoje mesto. Po pravilih dosedanja strokovne internacionale se v vsaki državi prizna zastopstvo same eni unijski zvezi, torej v Zed. državah edino AFL. Taka organizacija ni več vzdržljiva in nihče ne razume tega boljše kot kongres delavskih unij Velike Britanije. S sklicanjem tega kongresa so storili prejšnji mednarodni zvezni strokovnih unij konec, dasi se funkcioniра in mednarodni delavski urad, ki ga je ustanovila liga narodov, deluje v njenem področju.

AFL ne pride

Na konferenci meseca februarja bodo torej zastopane delavski unije vseh dežel, z izjemo AFL, ki je povabilo odklonila iz dveh razlogov; prvič, ker se bo kongres vršil pod pokroviteljstvom angleških unij namesto mednarodne strokovne internacionale, in drugič, ker zastopniki AFL nočjo sedeti z zastopniki unij totalitarnih dežel, v tem slučaju z zastopniki sovjetskih unij. (Konec na 5. strani.)

"Proletarec" v štiridesetem letu bojev za pravice ljudi

S to številko stopa "Proletarec" v štirideseto letu. Ko so ga ustanovili, so mu določili smotre in cilje. Bil je borbeni list od vsega začetka proti izkoriscanju in za socializem. To ni popularno, kajti zavedeni ljudje so v ogromni večini in sovražijo najbolj tiste, ki jim najboljše žele.

V letosnjem "Majskem glasu", ki bo posvečen temu jubileju, bo veliko gradiva iz zgodovine "Proletarca". V teh štirih desetletjih je pomenil med našim ljudstvom in v delavskem gibanju med nami veliko več, kot pa mu priznavajo celo tisti, ki so delali, ali pa še delajo, da izhaja.

Ko je bil "Proletarec" ustanovljen, je prevladovala med našim ljudstvom ignoranca, kakršno si je prineslo iz starega kraja. Bila je na videz nepredirna kot najtemnejša noč. In tu pa so jo gojili naprej taki, ki so mogli udobno živeti edino na njen račun.

Ljudje pri "Proletarcu" pa se niso strašili nicesar. Posebno ne tisti, ki so po naselbinah agitirali zanj in za njegove ideje. Kdo bi mogel statistično preračunati, koliko hudega so prestali v vseh teh letih tisti naši ljudje, ki niso mislili samo na svoj vsakdanji kruh, ampak se tepli za ideje in za pravice, zato, da bi nevednim priborili več kruha in po goje za dostojno življenje?

Veliko, zelo veliko jih je bilo, ki so omagali v teh bojih! Bili izgnani iz naselbin, pa iz hiš, v katerih so stanovali in imeli proti določenemu plačilu tudi pravico sestti k mizi in jesti!

Pa se je marskomu primerilo, da četudi je še tako dobro in točno plačeval, da je moral od mize in iz hiše.

V štiridesetih letih se je dogodilo po svetu, in v Zed. državah, in v naših naselbinah ogromnih sprejem.

Toda borba med krivico in pravico je še prav takšna kakor nekoč. In "Proletarec" bo služil v pobiranju socialnega zla, kakor je vsa leta doslej. V svoje štiridesete leta stopa z zavestjo, da je svojemu namenu pošteno služil in pa da svojih nalog še ni dokončal. Torej vztrajno naprej!

POVESTNI DEL

FRANCE BEVK:

BEG PRED SENCO

(Nadaljevanje.)

Prišel sem. Ze me je čakala na dogovorenem mestu, dasi nisem prišel prepozno. Bila je oblečena v najlepšo obleko, njeni skrbno urejeni lasje so pričali o bedi ženske, ugačati moškemu. Bog ve, ob kateri urrijevata po prejokani noči in stala pred zrcalom, da nadomesti lepoto, ki sta jo vzela žalost in obup, ko bo stala pred menom.

Opazil sem njeno izprenemblo in sem se bridko nasmehnil. Ubožica! Žalost je legla name in ni hotel strani. Njenim besedam sem odgovorjal enozdrožno.

"Ne stori tega, nesrečen boš!" me je rotila. Nesreča pa sem se bal in glava mi je klonila globoko.

"Kako morem povedati z eno besedo. Saj moram premisliti."

"Premislil!" je dejala iskra upanja je zasijala v njenih očeh. "Pisi mi!"

"Pisal bom."

Bil sem mehak. Vedel sem, da ne morem premisliti, nisem se upal povedeti tega.

Poljubila sva se in segla v roko. Prsti se niso hoteli razdružiti. Daleč na ulici sem se ozrl in sem videl njeni črno-vitki postavo, ki je zrla za men.

"Zbogom!" je zajokalo v meni.

Ze naslednji dan sem ji pisal pismo. Isto, kar bi ji bil lahko ustno povedal, a nisem imel poguma. Tudi v besede ni šlo z lahkoto. Napisal sem dolgo pismo, v katerem sem na štirih straneh opravičeval svoje dejane. Besede so bile mehke, neologične, nevredne.

Raztrgal sem pismo in ji napisal kratko:

"Premislil sem do dna in pretrpel zadnjo odločitev. Ne morebiti drugače: ne vidiva se več. Moram po poti, po kateri sem storil prve korake. Oprosti. Zadnji pozdrav!"

Mislil sem, da ne prejmjem od nje nobene besede več. Prejel pa sem pismo, ki se ga nisem upal odprieti. Bilo je kratko. Vsa vsebina je bila stisnjena v par besed:

"Premislil še enkrat! Dam ti časa, a ne misli, da se igram z besedo. Sicer te bom prekela."

Beseda je vonjala po romantični, vendar me je neprijetno zboldila. Kot okamenel sem stal nad pismom, roka se je tresla in ni vedela, kaj naj stori s papirjem.

Ta prelom je odločil popolnoma. Z veliko naglico sem se blížal dnevnu, ko se navežem na žensko do smrti enega izmed nju, njene ali moje.

Bil sem od življenga utrujen, naveličan. Strašno suženjstvo, ki sem ga občutil do gospe, ki je vzela mojo nedolžnost in ki se je nadaljevalo pod jarmom razplamtelega nagona, me je

spravljal v obup. Ljubosumje drugih me je bilo, bal sem se ženske, če sem jo srečal, če sem pomisliš nanjo. Tisto večerno iskanje ženske, ki pože željevovo energijo in obilico časa, je muka, ki ne pozna primere.

Zdaj sem se hotel osvoboditi tega iskanja in tavanja, nemira, ki se me je polaščil, in najti mir.

Oresti sem se hotel sence neznanega, ki me je preganjala, spominha na Tončko in Lojzo, dasi me je vest zapekla, kadar sem pomisliš nanji.

Nisem hotel ljubosumnosti ne očitkov... Liza ni pozala mojega življenja, ne ljubosumnih nastopov niti očitkov.

Pač. Enkrat sem se zgrožil, ko mi je dejala: "Kaj so tista pisma v predalu?"

"Kakšna pisma?"

Pisma sem bil že vrnil in fotografije tudi. Liza je zardela in žal ji je bilo. Brala je moja pisma, ki jih nisem zaklepal.

Toda to sem drugi dan že posabil.

Družič je zadrhtelo po meni, ko sem pripeljal Lizo v mesto. Gospa Fani naju je dobila na cesti, moralna sva stopiti k nji. Bila je sladka z njo in nad vse prijazna, na rokah jo je nosila, njena beseda se je laskala.

Ko sva se ločila, sta se poljubili. Nato je gospa Fani stopila k meni in je dejala: "Pogum." Predem sem se zavedel, kaj se godi z menoj, me je poljubila. Obrnil sem glavo zadnji hip, poljubil je padel na lice.

Jaz sem zdenel. Pogledal sem svojo nevesto, ki se je zasmajala, toda smeh je bil jok.

"Ali ste zblaznala? Kaj delecte?"

"Ah, kaj ona ve, revica!" je gospa cinično zamahnila z roko. "Toda—nikari ne mislite..."

Gospa pa je brala iz neizgovernih besed in dejala: "Ali jsi boste zvesti?"

"Da."

Stresla je s telesom: "Vi? Ne vem."

Zopri občutek njenega zadnjega poljuba ni hotel iz mene. Tudi Liza je bila zamišljena. Ne tedaj... pozneje sem občutil iz njenih besed težo misli, ki so se snovale v nji.

To dejanje me je prepričalo docela in dokazalo nujnost koraka, ki sem ga nameraval storiti... Proč od nje, proč od tega življenga!

Klub temu se nisem mogel ostreti neugodnega občutka, ki je ležal na meni. Ta občutek je prešel v kri in koval v mojih možganah. Radost, kolikor je je bilo na tem, je bila hipna. Nad menoj je ležala črna zavesa in nisem se mogel smejeti, občutil sem fizično bolečino srca. Kakor da sem storil strško krivico nad samim seboj...

Tako sem se bavil tiste dni samo s svojo duševnostjo in njenim naglim preobratom, ki sem ga stokrat utemeljeval sam v

sebi, kakor da ga neprestano izpodkopava tiha voda. Pasivnost Lizinjih sorodnikov, ki so gledali na njen poroko s kritičnim očesom, me ni zanimala, ne šepet vasi, ki se je posmihala, kakor da nesem laž pred oltarjem.

Imel sem tisoč neumnih opravkov, ki so se kopici od ure do ure ter mi kralili mir in spanje. Bil sem hud na vse, zdelo se mi je neumno vše, komaj sem čakal, da bo stvar končana.

Imel pa sem misel samo v tem, vse drugo sem pozabil in zavrgel... Kakor da zame ni drugega življenja več razen tega.

Se ena velika in težka haloga me je čakala, moral sem urediti svoj odnos z Bogom. Moral sem k izpovedi. In nisem hotel izvršiti gole dolžnosti samo radi poroke, ampak radi svoje notranjosti, iz srčne potrebe. Moja trdna volja je bila, narediti črto čez preteklost in začeti novo življenje.

Moje čuvstveno razmerje do vere se ni bilo izpremenilo klubjemu vsemu ne. Bil sem versko vzgojen, po svoji naravi religioznen. Vsa čudežna, nerazrešena vprašanja so našla svoj odgovor v Bogu. Zavedal sem se globoko, da moje življenje ni po zapovedi in tako, kakršno bi moralno biti, zato sem se izogibal božjega obličja, tako kot se izogiblje dolžnik upnika. Pogovarjal sem se z Njim le v mislih, ko se v najtežjih urah nisem imel kam zateči. Kot človek, ki se ni učil ocenjaš, sem ga prosil z besedami, ki sem jih sestavil sam.

Ta razkosanost v mojem verskem čuvstvovanju me je delala nesrečnega. Z radostjo sem stopil pod kostanje in na stopnice, ki so me peljale v senco dušnega pokopa.

V jutranji mrak cerkvene ladje so padali solnčni žarki in zlatili predmete, skozi pisana stekla je sijala mavrična luč in se razlivala po stenah in po oltarju.

Čeprav molitev in tiki koraki so jedva motili dušo, ki se je pripravljala, da se razbremeni preteklosti in zadiha. Na plašču mašujočega duhovnika je bila veden solnce in ne vem, zakaj se moj pogled ni mogel ločiti od zlatih črt, spetih na svili.

(Konec prihodnjic.)

Zopri občutek njenega zadnjega poljuba ni hotel iz mene. Tudi Liza je bila zamišljena. Ne tedaj... pozneje sem občutil iz njenih besed težo misli, ki so se snovale v nji.

To dejanje me je prepričalo docela in dokazalo nujnost koraka, ki sem ga nameraval storiti... Proč od nje, proč od tega življenga!

Klub temu se nisem mogel ostreti neugodnega občutka, ki je ležal na meni. Ta občutek je prešel v kri in koval v mojih možganah. Radost, kolikor je je bilo na tem, je bila hipna. Nad menoj je ležala črna zavesa in nisem se mogel smejeti, občutil sem fizično bolečino srca. Kakor da sem storil strško krivico nad samim seboj...

Tako sem se bavil tiste dni samo s svojo duševnostjo in njenim naglim preobratom, ki sem ga stokrat utemeljeval sam v

škoga otoka do Indije, kot pa za pot iz Francije v Berlin.

Minule tedne je bil veliko bolj interesiran na našim orozjem ukrotiti uporno ljudstvo v Grčiji, kot pa po vseh znamenjih sodeč za vojno proti Hitlerju.

Kar se v Grčiji dogaja, ni le civilna vojna, ampak revolucija proti staremu redu, katero Anglia v imenu "legalnosti" skuša zatrepi. A na zapadni fronti pa so nemške horde sredemcembrja podvzete ofenzivo, da nacifašizem prevlada v Evropi. Ali saj da Hitler dosegne zmeštanjem mir, ki bi pomnen kompromis, in ob enem pa zmago na Nemčijo.

Imel pa sem misel samo v tem, vse drugo sem pozabil in zavrgel... Kakor da zame ni drugega življenja več razen tega.

Se ena velika in težka haloga

JAKOB TANCEK PREMINUL

Cleveland, O. — Tu je umrl Thomas Paine priobčil tako zahtevno v svojem listu "Common Sense" v Philadelphiji. Zahvaljuje se takojšnjo in brezpogojo neodvisnost za Ameriko. 7. januarja je Richard Henry Lee v imenu virginijške delegacije na kontinentalnem kongresu predlagal, da združene kolonije so, in morajo biti svobodne in neodvisne države. Zapomnite si tudi, da je "riterijev grek vino z vitaminimi B-1 zanesljivo želodeno zdravilo in lahko avtjalno sredstvo, ako se ga rabi po navodilih, ki so na steklenici. Vaš lekarnar ga ima v zalogi. Ako ne, pišite ponj naravnost na Jos. Triner Corp., 1333 S. Ashland Ave., Chicago 8, Ill.

J. Krebel.

Iz ameriske zgodovine:

PRVA ZAHTEVA PO NEODVISNOSTI

Ali veste, kedaj je želja po neodvisnosti prvič vzplamela v resoluciji ameriških kolonij?

Tudi če izgubiš vse drugo, izkušnje ti ostanejo.

(Nadaljevanje z 2. strani.)

še. Detroitski Jugoslovani smo odpolali dosedaj 10 ton blaga.

V nedeljo 14. januarja ob 3. popoldne prirede jugoslovanske žene v pomoč bednim v Jugoslaviji skupni koncert v Rumunskem domu, Russell in Farmsworth Ave. Sodelovali bodo razni jugoslovanski umetniki, med njimi naš glasbeni umetnik Jože Topolak, ki bo igral lastno kompozicijo "Jugoslovanski odmevi" na citre. Sestri Volk pa boste zapeli par naših lepih narodnih pesmi. Vstopnina je 75c.

Lia Menton, tajnica.

V slučaju, da je vaš naslov ali ime na Proletarju napačen, ali če se je primerila kaka druga pomota, sporočite nam. To lahko storite na dopisnici.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR LETNIK 1945

vsebuje sedemnajst priovednih spisov, petnajst pesmi, sedemnajst raznih opisov, nekateri iz zgodovine ameriških Slovencev, tri članke in razprave, razne koledarske in druge podatke ter nad štirideset slik.

Svoje spise imajo v njemu Louis Beniger, Frank Cesen, Joseph Chesarek, Anton Garden, Erazem Gorshe, Mirko G. Kuhel, dr. F. J. Kern, Joško Oven, Anton Shular, Anton Slabe, Joseph Snoy, F. S. Tauch, Fred A. Vider, Jankò Zega, Katka Zupančič, Fr. Zaitz in pa starokrajski pisatelji.

VSEBINA KOLEDARJA

(Navedena je po abecednem redu)

PRIPOVEDNI DEL

Blaznost in genijalnost

Judovski dovtipi

Kako so nastali gozdovi (Ivan Vuk)

Londonško pismo

Mehka hrbitrica (Anton Shular)

Moja pot med upornike (S. S.)

Mornar Johnny (Frank Cesen)

Naša borbenega pesem (Rado Simoniti)

Neme prošnje

Okanca (Katka Zupančič)

Odsel je (Anton Slabe)

Osvoboditev Beograda (Ilija Ehrenburg)

Pogrešan (Janko Zega)

Rusija ni utegnila misli na mir (Ilija Ehrenburg)

Suzenj med narodi (Ivan Cankar)

Ustvaritev žensk (Ivan Vuk)

PESMI

Božična pesem (Igo Gruden)

Cesta hrepenuja (Mile Klopčič)

Dekle (N. N.)

Izdajalcem (Katka Zupančič)

Na poti (Katka Zupančič)

Oporoka (Stenja)

Pesem puntarjev (Tone Seliškar)

Primorci (August Sajn)

Samo milijon nas je (Kajuhov Tonč)

Slovenske gorice (Dr. Stachel)

Tale

★ KRITIČNA MNENJA, POREČILA IN RAZPRAVE ★

KOMENTARJI

Churchill je bil v Atenah in se je tam od Grkov kaj načel, bo dobro zanj, za Anglico in za ves svet. A iz njegovih diplomatskih zavith izjav ni razvidno, da je bil tam zaradi stare grške kulture, pač pa vsled zasledovanja povsem posvetnih interesov Velike Britanije. Grki nad njim mendo niso razočarani. Ako bi bili, se ne bi tepli z Anglezi. Ampak vendar, kako čudno se razvija vse to.

"Legalna vlada" je iznajdba današnje britanske demokracije. Saj bi se ne streljali z Grki, če bi bili oni zreli "za demokratio" in s tem za ustavno vlado. Njihova glavna hiba je, da o kakšni ustavi niti "slišati nočejo", češ, da jim takozvano ustavo in pa kralja usilujejo tisti, ki so jim v vojni zoper Mussolinija in Hitlerja prav malo, ali pa celo nič pomagali.

Cikaški Grki so imeli shod in z njega na naš državni departmament apelirali, da se naj Churchill rajše briga za London namesto za Atene, in pa, da naj se Grkom dovoli priboriti si tak vladni sistem, kakršnega si marni s tepežem odločijo.

Kaj je večina? Republikanska večina v Italiji trdi, da ji Anglia s pomočjo Amerike, izpodliva tla, zato da bi v letu ali dveh, ko bo vojne konec, postala monarhistična svojat spet utrijetna, kakor se je sementirala pod Mussolinijem. Cimdalj se odolaša z volitvami, laglje je privilegijem usoglasiti svoje interese pod okriljem novih oblastnikov. Italijanski proletariat, kot pa je bil, ko smo začeli z osvobojevanjem Italije.

Le Populaire, ki je glasilo franco-socijalistične stranke, vprašuje zaveznike, oziroma "zdržane narode", ali so zares proti fašizmu, ali le zoper Hitlerja? Kajti če so zavezniške vlade proti fašizmu, morajo kaj storiti že sedaj, da se vzroke, ki so ga povzročili, iztrebi. Dober argument. Ampak se zda, da so zavezniški bolj interesarini obvarovali sistem, v katerem je bil fašizem spočet, kot pa ga izrezati iz telesa človeške družbe.

Kongresnik Day (republikanec iz Illinois) skuša svojo poslansko službo uveljaviti z zahtevom, da se Rusijo primora v "da" ali "ne". Namreč, če je, ali če ni za "free enterprise". S tem skuša porinuti v akcijo tudi tiste kapitaliste v Ameriki, ki so sicer proti "komunizmu", toda si od trgovine s Sovjetsko unijo obetajo velikih dobičkov. Poslanec Day pravi, da po njegovem mnenju ustvarja Stalin "komunističen svet". Naša naloga torej je, da ga poučimo, da

se mi borimo za "free enterprise".

Mona Lisa slovi za eno najbolj slovitih oljnati slik na svetu. Original tega umotvorja upodobljuječ umetnost je v Parizu. Sedaj je vsled vojne nekje skrit, globoko pod zemljo, toda reproducirja pa je nič končno.

V izrazu Mona Lise je v sedanji dobi največkrat slikan Josef Stalin. Ciničen smehljaj, na menjen sedaj Churchillu in Rooseveltu, ki naj bi pomenil, da ju je ukalni. Ali pa, ako gledamo sliko z druge strani, da ga ona dva nista mogla ukaliti. Kajti vsa mednarodna diplomacija je tako, da v nji zmerom skušajo drug drugega ukaliti.

Atlantski čarter je dobil minule tedne veliko pozornosti,

ker ga je Churchill zavrgel,

Roosevelt pa dejal, da ga na pa-

pirju sploh ni. So bile to le be-

sede med njima, mimogrede na-

pisane, ki jih je svet vzel za re-

sne, a v resnicu niso obvezne in

niso nobeni dokument.

"Ameriška domovina" v Clevelandu se

zelo zgraža radi tega, da ker ji

je kaj za zatajeni atlantski čar-

ter, ampak ker se na ta način

lahko znaša nad Rusijo v prid

poljske zamejne vlade. Sicer je

reš nerodno, ker se državnik o

Curzonovi črti ne morejo sporazumi,

ampak ameriški kolumbovi

vitezji je tudi ne bodo mo-

gli sprememiti. Saj ne v korist

poljske "šlahte".

Poletki so upravičeni do vse-

ga ozemlja, ki je njihovo. Ampak

v sedanji igri se ne gre za

zemljo poljskih kajžarjev, temveč

za veleposestvo poljskega

plemstva na eni strani, in pa za

ambicije Kremlina, ki želi, da

se bi mejo po tej vojni potegnili

bolj stran od nje. Finska je v

to že pristala in poljska vlada v

Lubljuji bo sledila. Tista v

Londonu pa je svojo vlogo za-

paša in to popolnoma po svoji

krovu. A kar iznenada pa ofenzi-

va... Naša vlada ima v izbiraju

propagandistov zelo slabo

srečo. Ali pa ima Hitler srečo...

Ali pa so morda v pravem taki

ljudje, ki pravijo, da "nikomur

nič ne verjamejo".

Nemčija še upa, da dobi mir

ne da bi bila teperna. V tako spravo

z njo deluje veliko ekonomi-

skih in kranianih rojalistov, bo-

disi v Zed. državah, v Angliji,

Franciji in posebno v Italiji.

Predvsem Vatikan. Pij XII. je

ekonomsko in dvorno plemstvo

ob priliki božičnih praznikov

posebno svari, da preti civilizaci-

ji največja nevarnost od "

"komunizma", češ, komunizem

je smrtni sovražnik Boga, in pa

reda ter mira. Kar se Boga tiče,

ki je vsegam pogrešen, se mu ko-

munizem ni bat. Boji pa se

ljudstva Vatikan, čeprav mu

napolnjuje cerkev sv. Petra na

miglaj, da se papež prikaže v

jni. In boje se ljudi vti tisti mo-

goti, ki žive od ljudi.

Chas. Chaplin je bil včasi

oglašan za komunista. Ker pa je

ob enem tudi veseljak, je ob

obogativi zalezel v take afere,

da se mu v njih denar kar topi.

To, kar se je pred poroto o nje-

mu pripovedovalo, velja za ve-

liko večino Hollywooda. Različi-

ka je le, da je velika večina ve-

liko bolj previdna, kot pa je bil

Charly Chaplin.

Dunaj je po dolgi dobi v ne-

varnosti pred rdečo (rusko) ar-

mando. To katoliško mesto ni bi-

lo po zavezniških načrtih noben-

krat določeno za rusko področje,

pač pa, da ga okupirajo ameriške čete. Ampak se zdi, da bo

rdeča armada tja prva prišla.

"Teheran" torej tudi glede Av-

strije ne bo več držal.

Cerkvam v Ameriki ne gre

slabo, če je statistika, ki jo je

objavil bio za raziskavanja, v

področju denverške univerze,

zanesljiva in točna. 65 odstot-

kov ljudi hodi v cerkev, ampak

povprečno le po nekajkrat v le-

tu. Takih, ki ne hodijo noben-

krat v cerkev, pa je 16 odstot-

kov. Večina Slovencev je brž-

kone v prvi skupini.

Kralj George II. je po Chur-

chillovem mnenju edina legal-

nost, kar se Grčije tiče. In ako

ga Grki na noben način nočejo,

naj si določijo saj regenta. In

regent naj bo patriarh, stara

okamenina, ki ima oči uprte sa-

mo v prošlost, nikdar pa ne v

je "tipično" slovensko-ameriška, si kar nekam težko predstavljajo, da je iz nje prišel deček, ki je sedaj govor na ene izmed najvažnejših držav ameriške unije. Napravil je tri velike korake naprej, ki niso bili lahki. Ako bo v svoji novi službi imel pred očmi tiste, ki so ga izvolili — to je — ljudstvo — pa bo zaslovel tudi če ostane le v governerski službi.

Francija in Rusija si bosta po teji vojni zaveznici ne samo na papirju, ampak tudi ekonomsko, politično in obrambno. De Gaulle je svojo misijo v Moskvi dobro izvršil. Pierre Laval, ki je zdal svojo bodočnost na Hitlerja, Mussolinija, Francije v Španiji in v Vatikanu, pa je doigral. Francija ga je kaznovala z zaplembom njegove imovine, ki sega v milijone, ampak to je malo v primeri s kaznijo, ki jo je Francija dobila pod Lavalom zato, ker ni bila močna dovolj, da bi ob pravem času zavrgla prvega kvizlinga.

Hitler je baje še živ, če so tisti v pravem, ki trdijo, da je on zasnoval proti-fenzivo na zgodnjih frontih. Ampak tudi če ni, se lahko iz raja ali pa iz pekla veseli uspehov njegove armade, ki jih je dosegla v božičnih praznikih. Na naši strani pa si generali, žurnalisti in propagandisti izprašujejo vest, češ, le kdo je krv, da se je to moglo dogoditi?

Propaganda je stvar, ki je niti naš kolonar Chamazar ni mogel točno zadeti. N. pr., propaganda (naša namreč) pripoveduje, da je Hitler zblaznil, da je ubit, da ga nadomestuje dvojnik, da je novi diktator Himmler, da je Goering ob vse medalje, da Goebbels več toliko ne tuli, da se po Berlinu pojavi

lepkaki proti Hitlerju (ki sicer ni več živ) in da manjka tam olja, krompirja, premoga in vsega. A kar iznenada pa ofenzi-

va... Naša vlada ima v izbiraju

propagandistov zelo slabo

srečo. Ali pa ima Hitler srečo...

Ali pa so morda v pravem taki

ljudje, ki pravijo, da "nikomur

nič ne verjamejo".

Nemčija še upa, da dobi mir ne da bi bila teperna. V tako spravo z njo deluje veliko ekonomi-

skih in kranianih rojalistov, bo-

disi v Zed. državah, v Angliji,

Franciji in posebno v Italiji.

Predvsem Vatikan. Pij XII. je

ekonomsko in dvorno plemstvo

ob priliki božičnih praznikov

posebno svari, da preti civilizaci-

ji največja nevarnost od "

"komunizma", češ, komunizem

je smrtni sovražnik Boga, in pa

reda ter mira. Kar se Boga tiče,

ki je vsegam pogrešen, se mu ko-

munizem ni bat. Boji pa se

</div

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Adamič se zahvaljuje

SANsov častni predsednik Louis Adamič se prisrčno zahvaljuje slovenskim Amerikanecem, ki so mu za božične praznike in novo leto poslali več sto voščilnih kart in pism. Večina teh je prišla od prijateljev in članov SANs, in ker mu njegovo delo ne dopušča, da bi se vsakemu pismeno zahvalil, je pismo zaprosil tajnika Sansa, da v njegovem imenu izreče prisrčno zahvalo za vsa voščila ter da tudi on želi vam vsem vse najboljše v letu 1945.

V januarski številki magazina "Woman's Day" je priobčen Adamičev članek o ameriških Jugoslovanih pod naslovom "Americans from Yugoslavia". Zanimal bo marsikaterega Slovencev. Revija se lahko kupi v vsaki A & P prodajalni.

Kaj piše Drew Pearson

Drew Pearson, znani člankar in radio komentator je dne 18. decembra objavil sledče vrstice o političnem sporu med Anglijo in Italijo:

"Washington. — Italijanski premier Bonomi je pisal predsedniku Rooseveltu dolgo pismo, obsegajoče sto strani, v katerem je podrobno obrazložil italijanske pritožbe proti Angliji. Kadar bo to objavljeno, se bodo zdele grške potežkoče z Anglijo malenkostne."

Med pritožbami, ki jih je Bonomi predložil Belli hiši, so tudi predajni pogoji, katere so Anglezi Italiji vsili — seveda z ameriškim privoljenjem. Ti pogoji niso bili nikoli objavljeni in eden glavnih vzrokov za to je, kako bo javnost reagirala glede Churchillovih naravnost imperialističnih zahtev.

Premirje zahteva od Italije odpoved v korist Angleje otoka Pantelleria, ki leži ne dače južno od Sicilije. Ta mali otok ki meri komaj 58 štirjaških milij, bi vedno ogrožal Italijo — iz vojaškega vidika. Toda Churchill ga zahteva, da obvaruje "krvno žilo" britanskega imperija — morsko zvezo do Suez po Sredozemskem morju. Nekateri ameriški voditelji smatrajo, da ima prav, upoštevajoč velike težave v prevažanju blaga okrog Afrike, na katere so naleteli Angleži ob začetku vojne.

Jadranska luka Trst bo odvzeta Italiji in postala prosta mednarodna luka; in pogoji premirja tudi določajo, da mora Italija prepustiti Franciji del svoje "žitnice" — Piedmont.

Italijanom je bilo obljubljeno, da bodo ti pogoji nekoliko olajšani, sorazmerno s pomočjo, ki jo bo Italija nudila zavezničkom v vojni proti Hitlerju: Toda, se pritožuje Bonomi, Angleži so omejili italijansko vojsko na borih 11,000 mož in odločno zahtevajo, da se razroži vsak gerilec in vsak partizan v vseh okrajih, ki so jih zavzeli zaveznički.

Angleška oblast je tako popolna, da je bil Badoglio obveščen, ko je zadnjo pomlad Rusija priznala njegovo vlado, da

nima nobene pravice občevati s kako drugo vlado, če je zavezna ali ne. Pisec tega obvestila je bil general-lajtnant Frank Noel Mason MacFarlane, tedanjí načelnik zavezniške oblastne komisije za Italijo. Posledica tega je bila, da Moskva ni poslala svojega poslanika v Rim niti ne Italija svoje zastopnika v Moskvo, dasiravno je Rusija priznala Badoglijevo vlado v Italiji."

Ta članek smo objavili iz razloga, da naši člani laže razumevajo mednarodne homatije v Sredozemlju in angleške načrte glede Trsta, kateri bi po vsej pravici moral pripadati Jugoslaviji.

Relifna akcija

Božični prazniki in zima so zastavili nekoliko našo pomožno akcijo, toda včas temu je naš arad prejel \$1,860.36 za Vojni relifni fond Amerikancev jugoslovanskega porekla in to od 15. do 28. decembra. Skupna vsota, ki je bila preko SANs poslana v newyorški urad za ujno pomoč trpečemu narodu v Jugoslaviji, znaša \$60,522.39.

Poročilo o nabiranju oblike so objavljeno drugi teden.

Mirko G. Kuhel, tajnik.

PRVI MEDNARODNI DELAVSKI ZBOR V VOJNEM ČASU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Povabilo je odklonila tudi imja premogarjev UMW, to se pravi, njen predsednik John L. Lewis, dočim so se neodvisne pravosudne zeleznicarjev odločile poslati svojega delegata. Zastopane bodo torej iz Zed. držav le unije CIO in pa zeleznicarji.

Predsednik angleških unij Walter Citrine si je veliko prizadeval, da bi sodelovala tudi AFL, ampak ker mu ni uspelo, so v Trade Union koncilu v Angliji sklenili, da mora biti apelanja nazadnjakom v AFL konec in ho treba novo mednarodno strokovno gibanje graditi brez njih.

Sovraštvo, ki ne more imeti dobrih posledic

Za vzrok odklonitev, kakor je bilo na tem mestu v Proletarcu že navedeno, poudarja AFL to, da unije v Sovjetski zvezni niso svobodne, ampak prav tako orodje vlade, kot so n. pr. v Nemčiji ali kot so bile do te vojne v Italiji. In po sedaj v Spaniji. Vsled velikega katoliškega vpliva v AFL se unij v Španiji ne omenja, glavne pšice pa so namerjene le na Sovjetsko Rusijo.

Ker pa je AFL močna, stara in bogata organizacija, z dobrim propagandnim štabom, je njeni stališči z ozirom na odnosaje do Sovjetske Rusije tako nevarno; prvič, ker to ne pospešuje vzajemnosti med to deželo in USSR in drugič, ker se s tem daje materijal komunistom za "vrtanje od znotraj", ki se



NAPADI LETALCEV NA TOKIO so eno najdržnejših podvrtij v sedanjem vojni. Gorje so ameriški vojaki na vzletališčih, ki so odpromili ameriške bombnike za napad na mikadovo cesarstvo.

Mathew Woll in William Green najbolj bojita.

za Pariz, ni več; oziroma je po nacijskem okupirjanju Evrope neha funkcionirati.

Zato bi angleški unijski voditelji radi oba prepričali, da s svojo taktko delavski stvari veliko več škodita, kakor koristita, in da nima smisla zatajevati dežele, ki ima v unijah več delavcev kot katerakoli druga na svetu.

Delavstvo potrebuje opredelitev tudi politično

Zaeno s tem kongresom se bodo vrstile v Londonu konference za obnovitev delavske politične internacionale, kajti tista, ki je imela do te vojne svoj sedež v Bruslju, nato nekaj časa

in Parizu, ni več; oziroma je po nacijskem okupirjanju Evrope neha funkcionirati.

Tudi to je delikatno vprašanje. O njemu se je vršila v mitem decembra v Londonu konference tri dni. Delavstvo je torej sedaj brez politične internacionale, ker je bila tudi komunera razpuščena. Eden najvažnejših problemov je, ali naj se novo internacionalo snuje skupno s komunističnimi strankami, ali le s socialističnimi. Pri tem lahko reče odločilno besedo Rusija. Kajti će naj bodo njenje unije v skupni internacionali s socialističnimi unijami, čemu ne bitti skupaj tudi v politični internacionali?

Nova tekma Anglije za vodilno vlogo na svetu

Velika Britanija bila 130 let vodilna svetovna sila — do 1. 1914. — Katera bo prva v bodoče?

Piše DONALD BELL.

ONA. — Velika večina razpravljanja glede italijanske zadeve, Grčije in drugih osvobojenih dežel se suše okrog postranskih vprašanj in ne zadeva v črno. Obsojamo angleško nastopanje v Italiji napram grupi Sforzi in se zgražamo nad njenim delovanjem v Belgiji in Grčiji. Želeli bi bolj liberalne vladanja v teh deželah.

Jedro zadeve pa ni to. Jедro, da Amerika ne odobrava angleške politike kot take, in da jo napadamo v posameznostih le zato, ker bi hoteli, da bi Downing Street razumel potrebo splošne spremembe te politike.

Naše stališče v tej stvari niti v najmanj pod ruskim vplivom. Ravno nasprotno. Bili smo celo uslužni napram Angliji, v prid solidarnosti zahodnih demokracij. Toda britanski državniki niso bili tako previdni kot naš State Department in so mnogo manj gledali na to solidarnost zahodnih držav — zato uživamo danes ugostnost v diplomatičnem pogledu, da Sovjetska unija deli z nami našo nevoljo nad angleško politiko, ki je postala jasna v teh zadnjih tednih.

Skupnost angleških in sovjetskih interesov v tej zadevi nam daje skoro jamstvo, da bo Churchill, ali pa njegov naslednik, prej ali slej spremenil to angleško politiko. Velika Britanija, ki je najšibkejši član "velikih treh", si nikakor ne more dovoliti tega, da bi razdrila njihovo skupnost.

Globokih smernic angleške politike seveda ne moremo razumeti, ako gledamo le na boje v atenskih ulicah, in ako imamo oči uprte na demonstrante v Bruslju, ali na kaotične razmere v italijanskem političnem življenju. Na angleško politiko je treba pogledati iz perspektive angleške zgodovine. Doligh 130 let — od Napoleona sem — je bila Anglia vodilna sila na svetu. Skozi 99 let, od leta 1815 do 1914, je živel svet pod sistemom miru, katerega je treba imenovati PAX BRITANNICA. Bilo je sicer nekaj manjših vojn, toda Britanija je vedno preprečila ustvarjanje velikih koalicij — vedno na podlagi takozvanega ravnowesa sil. Vsa skupina sil je vedela vnaprej, da mora zmagati tista stran, na katero se bo postavila Anglia. Izid je bil tako sigurn, da ni prišlo do spopadov.

Jasno nam mora biti, da je ta namera skrita pod kamoflažo.

takozvanega zahodnega bloka. Videti je, da sta Washington in Moskva to uvidela.

Ako bi prišlo do ustanovitve tega zahodnega bloka, bi bile posledice zelo velike in bi se gale daleč preko priznanega namena — varnosti britanskega carstva. Taka bistveno nova federacija evropskih držav bi namreč združila pod britanskim vodstvom in nadvlado skoraj vse industrijske sile Evrope, večino njenih ljudstev in njenega bogastva, obenem pa bi spravila pod eno kapi vsa kolonialna carstva na zemlji — britansko, francosko, nizozemsko, belgijsko in ono, ki je bilo pred vojno italijansko. Obsegalo bi torej vso Afriko, ves Bližnji vzhod, vso južno Azijo in ogromne dele Daljnega vzhoda. To pa je obistvo vse te zadeve — tu se začenja nezadovoljnost Amerike in Rusije s to politiko takovane britanske sigurnosti.

Britanija se ni posvetovala z Amerikom in Rusijo glede svojih načrtov za zapadni blok. To je mnogo bolj resno in važno kot dejstvo, da jih ni vprašala glede svojega naziranja v pogledu grofa Sforzi ali grškega vprašanja. Italija, Grčija in Belgija so le jasni znaki, da je šla Velika Britanija že na delo, in da na svojo lastno pest enostransko ustvarja ono velikansko naddržavno tvorbo, o kateri je govoril general Smuth pred pričetkom letom.

Ameriška izjava o evropski politiki je prvi miglaj, toda jašen in razločen, da tega ne bomo trpeli. To svojo izjavu smo dali v trenutku, ko se je nahajal general de Gaulle v Moskvi, kamor ga je bila povabilo Sovjetska Rusija, da bi mu povedala, da ta politika zahodnega bloka tudi njej ni po dobi.

Ako pogledamo na zahodni blok s tega stališča in raztrivamo o angleški politiki v tej luči, je vredno, da si jo ogledamo še bolj natančno. Ta politika se je šele začela odvijati, in je potrebna bolj podrobne analize. Nadaljni članki bodo posvečeni drugim posebnostim tega angleškega načrta.

ČETRTO POROČILO RELIFNEGA ODBORA ST. 25, SANS

Popravek: V zadnjem poročilu se je urinila pomota v temenu; tam, kjer je tiskano, Stacher in žena, se bi moral glasiti, da sta prispevala \$10 Mike Skočir in žena.

\$15 je prispeval Frank Martinjak in soproga, La Salle. III.

Nadalje po \$10: Frank Božič, izročil Frank Bizjak, John Senica in žena in John in Agnes Potokar. Po \$5: Angela Ferme, namesto rože za pokojno Anno Mladic in Tončka Erdelk. Valenten Bergles \$3, izročil Paul Berger. Po \$2: John Martinjak, Barbara Jagone in mrs. J. Taus. Na polo Frances Vreček so prispevala slovenske slavniki pri Lepman Bros.: Rose Gradišek \$5. Po \$2: Frances Hribar, Frances Roman, Anna Mason, Mary Colnar in Frances Vreček. Mary Kurent 50c. Nabraha Mary Thaler med drugimi \$4.50. Nabrali Donald Lorig \$22. Imena je še sam objavil. Povrnjeno od postojanke iz North Side (L. Katz) za prevoz 1000 funtov blaga za v skladisce v New York \$20. Povrnjeno od postojanke na naslovu 1901 Cermak Rd. (Mary Tomazin) za prevoz 2163 funtov blaga \$41.35. Dohodki od zadnjega poročila \$167.35. Skupni dohodki do sedaj \$2,023.44. Straški do sedaj: Izročeno SANs (v relativni skupini) \$1,100. Prevoz 9873 funtov blaga \$187.11. Čiščenje oblike in drugi stroški \$62.38. Skupna izplačila \$1,349.49. Blagajna \$673.95. Iz tega imamo še plačati za zadnji prevoz 4500 funtov blaga. Naša postojanka je do sedaj poslala 10,610 funtov blaga. Skupno z drugimi slovenskimi podružnicami 14,373 funtov, ali nad 7 ton. Postojanka na 1901 Cermak Rd. ima še prostore odprtje, kamor smo mi že poslali nad par sto funtov.

Kdar ima še kaj porabnega, naj pošije na gori omenjeni naslov, ali pa će prinesi v Slovenski delavski center, 2301 So. Lawndale Ave.

Pri naši postojanki je dose-

daj prispevalo v blagu nad 450 družin in posameznikov. V dejanju pa 215 družin in posameznikov. V relifnih prostorih je delalo 50 žen in dekle in 14 moških, nekateri so delali nad dvajsetkrat in nekateri pa samo po enkrat. Kadar bo več prostora v listu, bom objavil seznam. Iskrena hvala vsem, ki ste prispevali v dejanju in v blagu, kakor tudi vsem, ki ste pomagali na en ali na drug način.

St. 25, SANS, in naša okolina je napravila zelo dober rezultat glede relifne akcije za v staro kraj, ne da bi glorie peli kakšnim odbornikom ali posameznikom. Nismo se zanašali ne na župnika, da bi nam pomagal delati reklamo in niti ne na kakšne narodne zvezde. Naš namen tudi ni bil ustvarjati kakšnih narodnih zvezd ali mučenje in piti ne glorie peti kakšnim odbornikom ali posameznikom. Pač pa je bil naš namen plemeniti. In ta je pomagati našim križanim bratom in sestram in njih otrokom v staro domovini, kateri krvavo potrebujejo naše pomoči. In s tem plemenitim namenom smo šli na delo in rezultat je, da smo dosedaj naše postojanke poslali nad 5 ton blaga in nabrali nad \$2,000 v gotovini.

Kdar se ni dal ali kdor še more kaj pogresati, naj takoj prispeva, ker potreba je velika in pomoč nujna.

Louis Zorko, blagajnik in rektor Relifnega odbora št. 25, SANs.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

nova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavijo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižico se v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, pa Proglas neodvisnosti, Ustavno Zed. držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsedniki Združenih držav in Poedine države z glavnim mestom, Številom prebivalstva in velikostjo.

Cena knjižice je samo 50 centov s poštnino vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca
2301 S. Lawndale Avenue
CHICAGO 23, ILL.

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postavlja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK

NO. 1947.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

CHICAGO 23, ILL., January 3, 1945.

VOL. XL.

ATLANTIC CHARTER

We have never regarded the Atlantic Charter as a precise and legally inflexible instrument of diplomacy. We have always regarded it as a general statement of certain broad and fundamental United Nations aims—aims whose realization would require the framing of other, more specific statements of intent on various subjects, and which also would require the undertaking of clear and legally binding international commitments.

Therefore we were not disturbed by President Roosevelt's revelation the other day that no official copy of the charter exists and that, consequently, no one ever "signed" the charter in the technical sense. A declaration of adherence to it has been signed by representatives of all the United Nations. The charter, in the President's words, has been "signed in substance." In our book, and certainly in his, it is as morally binding as if the signatures were affixed to the original piece of paper upon which Mr. Roosevelt, Mr. Churchill and their aids, including Sumner Welles, drew up that famous "joint declaration" of the American President and British Prime Minister at sea on August 14, 1941.

A valid criticism of the charter is that the sentence expressing "desire to see no territorial changes that do not accord with the freely expressed wishes of the peoples concerned" should have been amended to permit such a change, in the general interest of all peoples, as can best solve the problem of East Prussia. The Germans of East Prussia obviously aren't going to like losing that land. Except where clearly overridden by the general interest of the world, however, the wishes of the majority of those people who are deeply rooted in any contested locality ought to prevail.

Having just reread the charter as a whole, we still believe that its principles are excellent; that despite all present manifestations of "power politics" they are still very much alive in the world; that their triumph will require a long fight but can, in the essentials, be won; and that the United States government today, aided by public opinion in most lands, is striving to serve them well.—The Chicago Sun.

WELL, "LIBERALS," WHAT NOW?

We pity the millions of workers who have had so much to say in the past about Roosevelt's "liberalism."

It was they who spoke long and loudly about the Atlantic Charter. It was they who were permitted to base their hopes for a better world upon the promise of four freedoms everywhere in the world—without being set right by their President, although Prime Minister Churchill did take early opportunity to let it be known that he was still committed to the slavery upon which empire is based.

But the trusting "liberals" still had their Roosevelt—until third week in December.

Now they know that the Atlantic Charter—about which they said and wrote so many words and upon whose promises of a free future they rationalized the slaughter of war—doesn't mean any more on this side of the Atlantic than it does three thousand miles to the east.

The Atlantic Charter is — Just another scrap of paper.

So says the President—now.

It doesn't mean anything. American liberals know it now. So do the embattled Greeks and the frustrated and troubled Poles and, probably, the exploited millions of the Orient.

Well, "liberals," what ARE we fighting for now, if not for a world order of justice and freedom and peace and security? You don't know, do you? You'll have to wait until the President speaks in more positive terms, won't you, before you know anything?

We suspect that some of those "liberals" who have insisted upon going along with Roosevelt—no matter what!—are disillusioned. And the only comfort we can offer them is the reminder that disappointment always has been the lot of a generation that expected a leader to free them from the bondage of ancient wrongs.

Don't blame Roosevelt if your hopes are shattered in the end. Even the President of the United States must conform to facts. And the outstanding fact is that the private-profit economy can't exist when men are free.

We Socialists told you that when the Charter was first handed to us as an immortal document... before it was recognized as a scrap of paper. Now we tell you to be prepared for other scraps of paper.

There's is only one way in which people can be safe and free. They must free themselves—by ending the immoral private-profit system and replacing it with the cooperative commonwealth which American "liberals" rejected last November.—Reading Labor Advocate.

New Farm Policy Based on Plenty of Jobs at Good Wages

The nation's perennial farm problem, understand that if they produced beyond the nation's needs the surplus would have to be disposed of for what they could get. That was counted on as a restraint on over-production.

Substantially the same scheme was suggested by Wickard for wheat, but he indicated it could be applied to cotton and other crops of which there is a surplus. But more than this is needed to assure a prosperous agriculture, Wickard said.

He warned that farmers can sell their produce at fair prices only if industrial workers have full employment at good wages. "If there are not jobs for all, at good wages," he declared, "it will lead to calamity for all."

UMW GETS NEW BID TO REJOIN FEDERATION

Washington, D. C.—The United Mine Workers Union announced receipt of a letter from AFL President William Green transmitting the AFL convention appeal for renewed conferences seeking reaffiliation of the union.

Wickard's statement that a new approach is to be made to the problem of the utmost importance, as he undoubtedly speaks for the administration.

It was an implicit acknowledgment that methods of helping farmers pursued during the last 12 years, while effective, were in the nature of makeshifts and will have to be superseded by something more fundamentally sound.

The McNary-Haugen plan guaranteed to farmers a profitable price for that portion of their crop needed for domestic consumption. The rest of the crop was to be disposed of for what it would bring in the foreign market.

This plan was to be self-financing, without subsidies from the Federal Treasury.

There were to be no restrictions on planting, but farmers would

THE MARCH OF LABOR



IN THE WIND

From THE NATION

A ghost-writing firm in New York advertised in the December 9 Saturday Review of Literature that it does sermons. We asked about rates and got this reply by return mail: "The cost for the preparation of an original sermon which would take from fifteen to twenty minutes to deliver would be \$6." Folders inclosed with the letter offered (1) a set of four ready-made sermons, \$1.75; (2) several original prayers for private devotions, guaranteed to have a "distinct psychological appeal," \$1; (3) a \$25 personal horoscope, \$5.

Goldsmith Brothers, "the Big Stationery Store" at 77 Nassau St., New York, will give you \$8 for any friend you recommend who works there for thirty days; if the friend does part-time work, you get \$4. There is no limit to the number of friends you may place.

From a statement by Tom Linder, Georgia Commissioner of Agriculture, before a subcommittee of the House Agriculture Committee in Washington, December 5: "In the union of these forty-eight states there is strength. The farm belt of the United States and the industrial belt of the United States are married. The two form one complete whole. When either of these contracting parties undertake to carry on intercourse with the outside world, the effect is the same as the unfaithfulness of one party to a marriage contract."

In Nazi anthologies of German poetry, Heine's poems are signed "Anonymous." Olin Downes, music critic of the New York Times, quotes the issue of December 10 a letter from Lieutenant E. Forbes of the Seabees, who reports that at an orchestral concert in the Royal Opera House in Rome, under the auspices of the British Army Education and Welfare Commission, the composer of "The Ride of the Valkyries" was designated on the printed program as "Anonymous."

From an account of a speech by R. F. Clough to the Elks of Mason City, Iowa, in the Mason City Globe Gazette of December 4: "Mr. Clough called attention to the fact that the flag of the United States stood for all the virtues of Elkdom."

Jews, Czechs, Greeks, etc., take note: "While we hate to say it," says the Washington Times-Herald of December 9, "war does seem to have contributed a lot to human progress by weeding out the less fit and permitting the fittest to survive." It adds that it means not individuals but races.

Festung Europa: Inmates of the Fröslay concentration camp in Denmark asked permission to hold religious services. It was refused. A Nazi official told them, "We do not pretend to be Christians."

TAX BLACK MARKET HOARDINGS!

Black market operations have reached such proportions that a breakdown in the "business ethics of the nation" is threatened, according to Henry H. Heimann, executive manager of the National Association of Credit Men.

He said that bankers report that safety deposit boxes are bulging with cash, much of it black-market currency.

"Something should be done about it," said Heimann. He suggested that the Treasury and Congress investigate with a view to heavily taxing these hoards.

Racial Characteristics

The German teacher asked, "What are the racial characteristics of the Nordic master race?"

The Polish boy answered: "Blonde, like Hitler; slender, like Goering; and tall, like Goebels."

perilous powers, and returning the people in those countries to slavery when the war is over, we will not have accomplished anything.

There is already a dispatch or two from London stating that the British consider the first utterances of Secretary of State Stettinius insulting to them. I am not pleading for any unrealistic attitude. I do not consider it necessary to insult others, but we have to tell the truth, even if that may be insulting.

American boys are again fighting and dying on a thousand fronts for democracy, the second time in a generation, and if all they are to accomplish is the securing of possessions all over the world for im-

LIBERAL UNCLE SAM

The latest reports of the Securities and Exchange Commission show that there is no lid on profits. Even after the renegotiation of the war contracts and the payment of taxes on "excess profits," the profits of 267 corporations producing war materials increased by 10 percent in 1943 over the fabulous figures chalked up for 1942.

If anybody thinks they will be any less for 1944, he has another think coming from the indications of some of the quarterly reports of corporations in 1944 already made.

Profits, after payment of taxes, for the 267 corporations were \$600,000,000 in 1943—a gain of \$60,000,000 over profits of 1942.

How liberally contracts with the government have been drawn is shown by the fact that these corporations returned \$500,000,000 to the U. S. Treasury this year. This huge sum was actually deducted before they even figured out the profits and taxes noted above, and, in many cases, the money was paid before the formal renegotiation of the contracts, as the corporations themselves realized that the original prices the government had agreed to were excessive in view of actual production costs.

Time is everything in war. Prices can only be guessed because there is no previous experience to guide either the government or the contractor in figuring the probable cost of a new thing like a B-29 or a Sherman tank. As a rule, costs are reduced rapidly after production gets under way. But the return of half a billion dollars from two years' profits shows that your Uncle Sam is no tight wad when dealing with Big Business.—United Mine Workers Journal.

60 MILLION JOBS

President Roosevelt recently declared the peace-time economy of this nation must be geared to sixty million jobs. The President bases his declaration on a co-operative program involving labor, the farmer, industry and commerce.

The nation's business press looks askance upon such a program, and frankly doesn't believe it possible without an extension of our export trade beyond anything this country has ever had in the past.

Pure bosh!

Sixty million jobs is not an impossible goal. It is worth repeating that elevation of the lowest one-third of our population to the level of the middle one-third would create employment for many more millions than we have ever had in a peace time economy.

It is also worth repeating that so long as one child has no clothes fit to wear, or a glass or two of milk a day, and bread, a decent home, and a chance for an education and an opportunity to grow up into decent, self-respecting citizenship, our work is cut out for us.

Achieving this tremendous task, in this country, would mean employment for every man and woman who needs a job or who wants a job.

Let's set about this task on that basis not on theory.

We have the resources, we have the skill, we have the brains and we have the money. Now let's create the jobs by elevating our national standard of living.—The Progressive Miner.

OUR STATE DEPARTMENT CONSTRUCTED TO SERVE THE "FREE ENTERPRISE"

By RAYMOND HOFSES, Editor Reading Labor Advocate

It's my business to call 'em the way I see 'em, and I don't like flim-flam in the news. And its on that basis that I propose to discuss the Roosevelt policy of placing active millionaires and global profiteers in charge of the nation's State Department.

I wish people who have supported Roosevelt through thick and thin would stop trying to make the appointment of Stettinius, Grew, Rockefeller, Clayton, Dunn, Holmes and MacLeish look mysterious. I'd appreciate it if they'd stop depicting the President's action as a "mistake." It's not mysterious at all. And whether it is a mistake or not depends upon what Franklin D. Roosevelt has in mind for our future.

The big mistake has been made by the millions of Americans who stubbornly closed their eyes to the simple meaning of the oft-repeated Roosevelt declaration that "I stand for the private-profit economy." Keep that objective in mind and all else becomes clear.

It was to preserve the private-profit system that Roosevelt declared a bank holiday back in 1933. The system was failing apart and desperate measures were needed to prevent collapse.

It was not liberalism at all, but an understanding of what was necessary to preserve the private-profit system, that caused President Roosevelt to establish such agencies as CCC, WPA, PWA and AAA when the Stettiniuses and Grews and Rockefellers and Claytons found it impossible to use and control millions of resentful and desperate people. That, too, was why the President inaugurated his policy of planned scarcity; a profit system needs a scarcity.

"Something should be done about it," said Heimann. He suggested that the Treasury and Congress investigate with a view to heavily taxing these hoards.

FOR FREEDOM?

In the countries where people are slaves they are today asking questions. When we went around the world, people in some countries said, "The United States of America is bound by the Atlantic Charter."

We cautioned them that that was a noble declaration but not the law of either the United States or Great Britain. They said, "Oh, but you are bound; we have a right to be free, and you are going to help make us free." When we asked them "freedom from whom?" they would say freedom from one of the Allies.

If we are to say in the future to these people that this was a war between Fascists in imperialist powers, and that all the slaves have to look forward to is a return to slavery and their old masters, we have not done a thing but disillusion hundreds of millions of people throughout the world.

American boys are again fighting and dying on a thousand fronts for democracy, the second time in a generation, and if all they are to accomplish is the securing of possessions all over the world for im-

IS A PROPHET, BUT CAN'T CURE ULCERS

Do you wish to know when the war will end in Europe? Well, stick a pin in this date—August 17, 1945. We didn't pick it; it was figured out by Basil Shackleton, a London photographer.

According to the scientists who have been experimenting with him, Shackleton is quite a fellow. They think he can look into the future and describe an event before it happens.

Shackleton admits he is an "extraordinary character," but he says possession of a "unique mind" may get one into serious difficulties.

"Sometimes," he told the reporters, "I sit in a bar having a drink and for no apparent reason a complete stranger will grab me by the neck and punch me in the jaw."

He explains that these parties have "weaker minds" and that they resent the "thought waves" which emanate from his cranium.

The scientists will publish a book about Shackleton. In the meantime, he is going to a sanatorium. He can predict the end of the war, but he doesn't know how to cure stomach ulcers.—Labor.